

Een reconstructie van de vakken op Zeeburgs “Nieuwe Veld” (1850-1914)

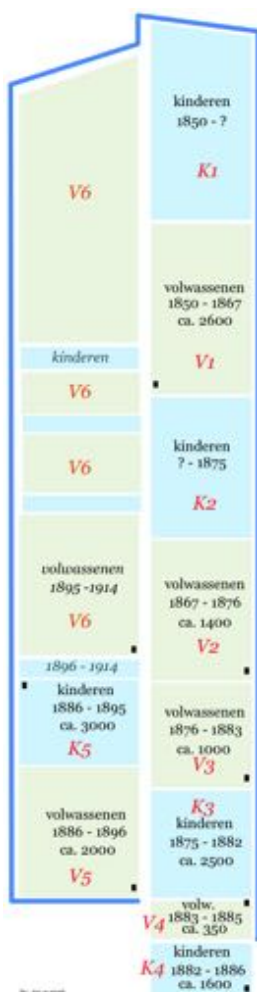
Bart Voorzanger

versie van 24-7-2016

Op basis van een luchtfoto van de joodse begraafplaats Zeeburg uit 1937, (onvolledige) gegevens over de mensen die er begraven liggen, en gegevens over graven waarvan ik dankzij de zerk de ligging kon achterhalen, heb ik een reconstructie kunnen maken van de vakken op een deel van het terrein. Bij deze een korte beschrijving van mijn aanpak, en het resultaat daarvan.

Als u meer wilt weten, kunt u mij altijd een mailtje sturen: [bart\[at\]voorzanger.nl](mailto:bart[at]voorzanger.nl)

Als u op een plaatje klikt krijgt u in uw browser een grotere versie daarvan te zien (uiteraard werkt dat alleen als u deze tekst leest op een apparaat met een internetverbinding).

Het 'Nieuwe Veld' van de joodse begraafplaats Zeeburg. Noord is op dit plaatje links, niet boven.

Het grote, meest zuidelijke veld van de joodse begraafplaats Zeeburg werd bij de ingebruikneming aangeduid als het 'Nieuwe Veld'. Die naam zal ik hier verder eveneens gebruiken. Het ligt ingeklemd tussen de Kramatweg (ten westen), de Valentijnkade (ten zuiden), het Flevopark (ten oosten) en de hoofdingang van dat park (ten noorden). Deze luchtfoto uit 1937 laat duidelijk zien dat het verdeeld is in twee door een middenpad gescheiden stroken, die elk weer uit verschillende vakken bestaan, en dat de rijen van die vakken loodrecht op dat middenpad staan.

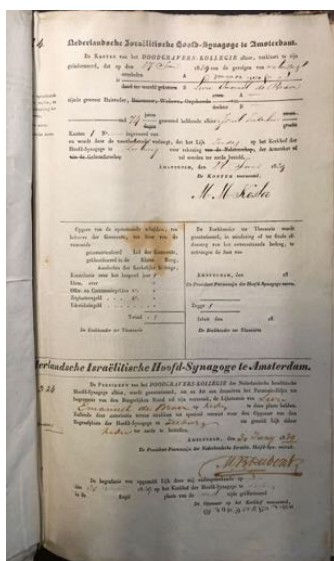
De simpele vraag die ik mij stelde was: kunnen we de indeling van dit veld reconstrueren, en er een plattegrond met vakken, en rij- en grafnummers, van maken, en aangeven welk vak wanneer in gebruik was?

Een deel uit de reeks van 97 bundels met Verloven tot Begraven (Stadsarchief)

De belangrijkste bron van gegevens over de begravenen op dit veld is een reeks van 97 bundels van elk enkele honderden 'Verloven tot Begraven' die bewaard worden in het Amsterdamse Stadsarchief. Het gaat hier om documenten waarin de joodse gemeente – de Nederlands-Israëlitische Hoofdsynagoge (NIHS) – het Doodgraverscollege toestemming geeft de overledene te begraven op een in het document gespecificeerde begraafplaats (niet te verwarren met het eveneens vaak als 'verlof tot begraven'

aangeduide document waarin de ambtenaar van de burgerlijke stand toestemming verleent de overledene ter aarde te bestellen).

Een Verlof tot Begraven van de NIHS

Op de reeks Verloven tot Begraven van de NIHS maakte Dave Verdoner een [register](#). Van een deel van de geregistreerden – zo'n drieduizend volwassenen en drieduizend kinderen – is het rij- en grafnummer vastgelegd (op de website van Akevoth krijgt u die gegevens te zien door op het vergrootglas naast een naam te klikken).

4.30	Leentje Cohen	10-08-86	55	6.40	Mozes Leerfson	10-06-87	34
4.31	Martha Brogholter	12-08-86	28	6.41	Betje Leever	10-06-87	67
4.32	Leentje Koopman	12-08-86	46	6.42	Hendolina Vredenburg	10-06-87	26
4.33	Leentje Catslohn	12-08-86	18	6.43	Theresia Hillesum	12-06-87	28
4.34	Jansje v. Bergen	12-08-86	29	6.44	Samuel Stodel	12-06-87	81
4.35	Roosje v. Or	12-08-86	88	6.45	Rebecca Santalano	10-06-87	28
4.36	Liepmann v. Emden	23-08-86	87	6.46	Machiel Veerman	17-06-87	23
4.37	Mijnje Nikelsberg	23-08-86	27	6.47	Jentje Stibbe	17-06-87	67
4.38	Marianne Front	24-08-86	66	6.48	Isaak Vreeschouwer	20-06-87	19
4.39	Hanna Kinsbergen	29-08-86	23	6.49	Hanna Kruis	21-06-87	50
4.40	Mozes Winnik	02-09-86	21	6.50	Christina v. Yden	27-06-87	0
4.41	Naastje Blag	02-09-86	24	6.51	Kesje de Joseph	27-06-87	49
4.42	Klaartje Oesterman	02-09-86	50	6.52	Marianne Manheim	28-06-87	23
4.43	Elizabeth Kan	02-09-86	20	6.53	Elizabeth Wijnschenk	01-07-87	66
4.44	Jacobs Bont	02-09-86	50	7.08	Sara Brill	01-11-87	34
4.45	Fijtje Viskoop	07-09-86	26	7.09	Rachel Coetlander	02-11-87	81
4.46	Konnie de Kort	10-09-86	64	7.10	Levie Sitters	03-11-87	62
4.47	Kaastje Koppels	12-09-86	76	7.11	Isaak de Vries	04-11-87	50
4.48	Vrouwke de Leeuw	12-09-86	72	7.12	Mozes Gudema	04-11-87	23
4.49	Vogeltje Wijnsehuizen	12-09-86	39	7.13	Rachel Cloos	06-11-87	68
4.50	Duitje Lelijveld	17-09-86	27	7.14	Eether Loos	07-11-87	29
4.51	Mozes Frank	19-09-86	70	7.15	Levie Crost	20-11-87	70
4.52	Jacobs Drucker	19-09-86	14	7.16	Benedictus Crost	22-11-87	19
4.53	Eliazer Goudmit	20-09-86	77	7.17	Jannje Romijn	22-11-87	34
4.54	Henriette Stibbe	20-09-86	23	7.18	Meijer Barber	23-11-87	49
4.55	Philis Cohen	20-09-86	67	7.19	Rachel Brill	23-11-87	38
4.56	Louis Smeek	27-09-86	9	7.20	Nette Vos	04-12-87	70
4.57	Jacobs Blik	10-10-86	26	7.21	Kaastje Anerhaan	04-12-87	77
4.58	Eva Moleman	11-10-86	90	7.22	Salomon Moscoviter	07-12-87	25
5.13	Saartje de Groot	12-04-87	70	7.23	Salomon Green	08-12-87	64
5.14	Philis Houtman	13-04-87	80	7.24	Barend Stempel	11-12-87	61
5.15	Isaac Mendelsohn	14-04-87	77	7.25	Saartje Dumouch	14-12-87	51
5.16	Mietje de Groot	17-04-87	70	7.26	Sara de Hartog	14-12-87	28
5.17	Betje Wels	21-04-87	84	7.27	Vrouwje de Raaij	16-12-87	49
5.18	Catharina Dopes	27-04-87	70	7.28	Philip Bromel	18-12-87	73
5.19	Hendrika de Leon	28-04-87	26	7.29	Elie Ligierstein	19-12-87	28
5.20	Rebecca Polak	02-05-87	70	7.30	Annatje Matteman	19-12-87	66
5.21	David Hamburger	03-05-87	22	7.31	Isidore Koopman	20-12-87	17
5.22	Eather Hignmaker	06-05-87	14	7.32	Mozes de Brave	22-12-87	62
5.23	Abel Person	06-05-87	28	7.33	Levie v. Collem	30-12-87	76
5.24	Hannes Kloost	08-05-87	9	7.34	Rosje Hoepelman	01-01-88	34
5.25	Abraham Koe	01-05-87	64	7.35	Benjamin Flex	08-01-88	62
5.26	Aaron Houtkruijer	12-05-87	38	7.36	Rebecca Vischjager	08-01-88	71
5.27	Hester Polak	20-05-87	31	7.37	Mozes v.d. Bokke	08-01-88	21
5.28	Israel Emanuel	22-05-87	17	7.38	Rachel Bebber	10-01-88	77
5.29	Ruben Leeuwijn	24-05-87	56	7.39	Saartje Kleinramer	12-01-88	74
5.30	Joseph Brill	28-05-87	27	7.40	Rachel v. Moppes	12-01-88	28
5.31	Levie v. Praag	29-05-87	49	7.41	Maria Kosses	12-01-88	77
5.32	Joseph Aardewerk	29-05-87	20	7.42	Saartje Goudmit	13-01-88	33
5.33	Mietje Gans	30-05-87	63	7.43	Clara Tax	13-01-88	9
5.34	Noach Ark	30-05-87	47	7.44	Rebecca Smeek	15-01-88	49
5.35	Levil Levie	01-06-87	73	7.45	Isaak Stukvisch	17-01-88	72
5.36	Mozes Flotse	02-06-87	79	7.46	Jeetje Roe	18-01-88	13
5.37	Adolphina Frijda	02-06-87	20	7.47	Clara Cohen	19-01-88	47
5.38	Salomon Leukien	06-06-87	9	7.48	Simon Blas	19-01-88	65
5.39	David Kramer	07-06-87	43	7.49	Vrouwje v.d. Glas	20-01-88	50

Een klein stukje van de reeks volwassen van wie we een Verlof tot Begraven met rij- en grafnummer hebben (vak V5, 1886-1895)

Als we die geregistreerden chronologisch ordenen krijgen we tevens een redelijk nette ordening op rij- en grafnummer. Duidelijk is dat de zo verkregen reeks gaten vertoont, maar als we gegevens omzetten naar een tweedimensionaal schema met horizontaal de rij- en verticaal de grafnummers krijgen we toch een redelijk beeld van de verschillende vakken.

Schema van het vak waar de volwassen uit het plaatje hiervoor (de rijen 4-7) begraven liggen

In dit plaatje heb ik met groen de einden van rijen gemarkeerd waarvan we weten dat het om het echte eind van de rij gaat omdat graf 1 van de volgende rij er qua datum direct op volgt. De onvolledige rijen zullen ongeveer even lang geweest zijn. Elke rij zal met een graf 1 begonnen zijn, en het vak zelf met een rij 1. Waar het begin van vak qua datum direct aansluit op het eind van het vak ervoor weten we van dat eerdere vak tevens hoeveel rijen het telde, zo niet dan kunnen we dat schatten op basis van de grootte van het ‘gat’ tussen beide vakken.

De volgende vraag is dan waar die vakken liggen, en wat hun “oriëntatie” is. Je kunt ze immers zowel spiegelen als draaien.

‘Kaartje’ op basis van het eerder weergegeven schema (rood: graven waarvan de ligging bekend is)

Als je dankzij de (schaarse) zerken op het terrein van voldoende graven uit zo’n schema weet waar ze liggen, kun je het schema vertalen in een kaartje van het bijbehorende vak. Ik heb van alle volwassenenvakken, en van drie van de zes kindervakken voldoende zerken voor zo’n operatie kunnen achterhalen.

Let wel, dit is geen échte kaart, want in werkelijkheid zijn de rijen in meters allemaal even lang, hoewel ze verschillen wat betreft het aantal graven. In rood aangegeven: graven waarvan ik vanwege de grafsteen de werkelijke ligging kon achterhalen. Dankzij die

informatie weten we waar het vak ligt, en ook dat het links-rechts gespiegeld moest worden: de rijnummers lopen op van zuid (rechts) naar noord (links).

De luchtfoto opnieuw, nu met daarop ingetekend de volwassenenvakken (de pijltje markeren het eerste graf van elk vak)

Ik kon op deze manier zes volwassenenvakken reconstrueren en ze intekenen op de luchtfoto. De pijltjes geven aan in welke richting rij- en grafnummers oplopen; ze markeren dus tevens de hoek waar het allereerste graf van het betreffende vak ligt.

Het precieze begin en eind van het oudste volwassenenvak (V1) is uit de foto niet op te maken. De graven kregen aanvankelijk maar zelden een zerk en vrijwel al die zerken waren van hout. Die houten zerken zijn inmiddels allemaal verdwenen. Van de vakken V2 en verder bleven zoveel stenen zerken bewaard dat de contouren van die vakken op de luchtfoto zichtbaar zijn; voor V1 geldt dat helaas niet. De grenzen daarvan zijn dus niet meer dan een gok (en dat geldt dus ook voor het eind van het eerste en het begin van het tweede kindervak – zie verderop). We zouden van V1 meer stenen moeten achterhalen om een precieze grens te kunnen trekken, maar di deel van het terrein is dicht begroeid dus zijn de stenen lastig te vinden. Die stenen zelf zijn dan ook nog eens vaak met mossen en korstmossen overwoekerd; je zou ze dus eerst moeten schoonmaken, en daar ben ik niet aan begonnen omdat ik niet het risico wilde lopen ze te beschadigen.

Het zesde volwassenvak en alles daarna bleek ook een probleem: rij- en grafnummers werden na 1903 niet langer genoteerd (althans niet in de Verloven tot Begraven), en stenen zijn op een groot deel van de westelijke helft van het Nieuwe Veld vanwege de nu dichte begroeiing niet of nauwelijks te vinden.

Stenen afkomstig van de begraafplaats Zeeburg op de begraafplaats in Diemen

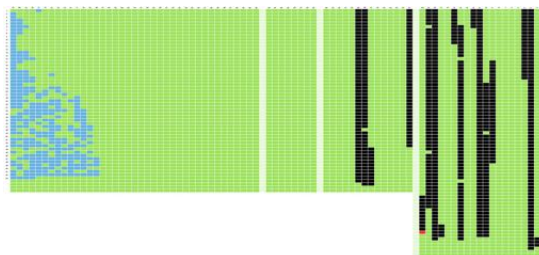
Uiteindelijk bleken stenen die er zelfs helemaal niet meer staan de informatie te geven die ik nodig had. De graven op het noordwestelijke puntje van het Nieuwe Veld (op de luchtfoto linksonder) zijn in 1956 (met heel veel graven van andere velden) naar Diemen verplaatst om ruimte te maken voor de aanleg van de Zuiderzeeweg. Het bleek daarbij te

gaan om zo'n 400 volwassenengraven uit de jaren 1912-1914 (de laatste jaren dat er op Zeeburg regelmatig begraven werd), en de meeste van die graven hadden een steen. Op de begraafplaats in Diemen liggen al die graven bij elkaar in zeven rijen aan het eind van een groot veld dat vrijwel leeg lijkt maar in werkelijkheid vele duizenden graven herbergt zonder steen (plus een handvol mét). De oorspronkelijke ordening is bij dat overbrengen verloren gegaan: met heeft de graven vanaf te zijkant weggehaald: eerst van alle rijen het laatste graf, toen van alle het één na laatste, enzovoort, en in die volgorde zijn de betrokkenen in Diemen herbegraven.

	65	66	70	74	75	76	78	79	80	81	82	83	84
1													
2	19-1-1914												
3	30-4-1914												
4	23-6-1914	20-2-1912											
5	6-9-1914	1-6-1912											
6	1-6-1914	8-5-1914	23-11-1914										
7	12-2-1914	9-3-1914											
8	6-6-1914	5-8-1914											
9	1-1-1914												
10	30-4-1914												
11	23-2-1914												
12	20-4-1914												
13	25-1-1914												
14	28-4-1914	21-8-1914	22-2-1914										
15	23-3-1914	18-2-1914	23-1-1914										
16	20-8-1914	19-3-1914	19-2-1914	20-1-1914									
17	24-8-1914	21-1-1914											
18	22-6-1914												
19	1-1-1914												
20	27-6-1914	28-6-1914	11-3-1914										
21	18-4-1914	5-5-1914	12-2-1914										
22	1-4-1914	6-6-1914	3-2-1914	18-1-1914									
23	1-8-1914	6-8-1914	2-2-1914	2-1-1914									
24	1-4-1914	10-1-1914	2-2-1914	2-1-1914									
25	1-4-1914	10-1-1914											
26	6-6-1914	28-2-1914	3-2-1914	11-1-1914									
27	6-1-1914	12-12-1914	6-1-1914	10-10-1914									
28	20-1-1914	6-1-1914	10-12-1914	27-8-1914	11-1-1914								
29	1-1-1914	9-12-1914		18-9-1914									
30	20-1-1914	20-12-1914	24-11-1914										
31	25-1-1914	25-12-1914	24-10-1914	10-1-1914	10-1-1914								
32	28-1-1914	24-12-1914	16-10-1914	23-8-1914	4-1-1914								
33			25-11-1914	15-10-1914	23-8-1914	29-6-1914	11-5-1914	21-2-1914	18-3-1914				
34			9-12-1914	19-1-1914	10-10-1914	28-6-1914	1-8-1914						
35	18-1-1914	9-12-1914	3-10-1914	18-8-1914									
36	18-1-1914	1-12-1914	4-11-1914	3-10-1914	20-6-1914	1-8-1914							
37	1-1-1914	1-1-1914		18-8-1914									
38	1-1-1914	4-12-1914	30-10-1914										
39	1-12-1914		27-8-1914										
40	1-12-1914	27-11-1914	18-8-1914	18-1-1914	20-6-1914	27-1-1914							
41			20-1-1914	24-6-1914	27-1-1914								
42	1-1-1914	25-11-1914	24-10-1914	18-8-1914									
43	1-1-1914	25-10-1914	11-10-1914	23-8-1914									
44	21-1-1914	25-11-1914	24-10-1914	18-8-1914	27-1-1914	20-1-1914							
45			30-10-1914										
46	17-12-1914		28-7-1914	19-6-1914	8-4-1914								
47			11-10-1914	18-8-1914	12-2-1914	19-6-1914	21-2-1914	12-2-1914	11-1-1914	21-10-1914	1-1-1914		
48			10-11-1914	16-10-1914	23-10-1914	24-1-1914	19-6-1914	11-1-1914	2-2-1914	26-1-1914	11-10-1914	2-1-1914	
49	24-12-1914		14-10-1914	21-1-1914	18-6-1914	8-4-1914	20-1-1914			25-1-1914	5-1-1914		24-1-1914
50	22-12-1914	19-1-1914	18-10-1914	22-8-1914	4-6-1914	11-1-1914				2-2-1914	14-10-1914	9-1-1914	19-4-1914
51			18-8-1914	11-1-1914	18-6-1914	1-6-1914				19-2-1914	6-2-1914	14-10-1914	11-1-1914
52	18-12-1914		11-1-1914	11-10-1914	23-8-1914	19-6-1914				21-6-1914	11-2-1914		20-4-1914
53	14-12-1914		11-1-1914	6-10-1914	4-1-1914	18-6-1914	10-1-1914	1-2-1914	8-2-1914	20-10-1914	10-1-1914	25-1-1914	21-1-1914
54	11-12-1914	4-1-1914	6-1-1914	22-8-1914									

Reconstructie van de oorspronkelijke situatie in Zeeburg

Op de meeste stenen in Diemen staat een grafnummer, op alle stenen staat een datum, en op achttien stenen (in het schema geel) staat ook nog een rijnummer. Die informatie maakte een reconstructie mogelijk van de oorspronkelijke situatie. Die reconstructie is wel enigszins hypothetisch. De rijen zijn destijds klaarblijkelijk niet in strikt chronologische volgorde gevuld (althans een reconstructie waarin ze de stenen wel netjes op datum staan, bleek onmogelijk) maar wat we zeker weten is dat dit blok graven het eind vormde van een veld met minstens 81 rijen. En aangezien we tevens weten waar die rijen lagen, kunnen we op de luchtfoto van daar af terug tellend nagaan waar dat veld zo ongeveer begonnen moet zijn. Daarbij bleek dat het onvolledige zesde vak van mijn aanvankelijke reconstructie het begin van dit meer dan tachtig rijen tellende laatste vak moest zijn. Gezien de foto was dit vak discontinu: er zitten lege stukken tussen waar vrijwel zeker kindergraven liggen.

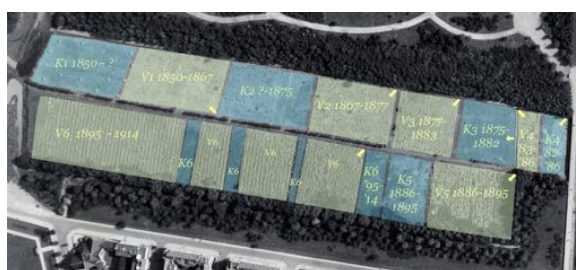
'Kaartje' van het zesde volwassenenvak met de Diemense stenen (blauw)

Ik heb de stenen ingetekend in de 'kaart' van vak V6, en kon vervolgens ook dat vak intekenen op de luchtfoto.

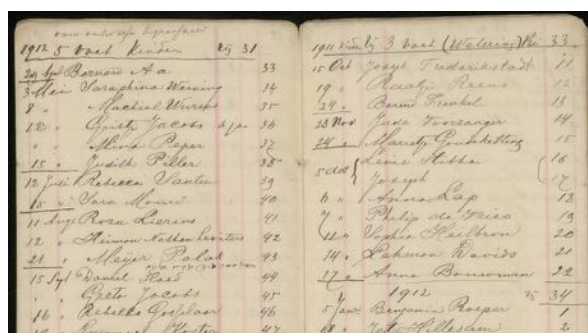
De zes volwassenenvakken ingetekend op de luchtfoto van het Nieuwe Veld

Over kindergraven weten we minder dan over volwassengraven. Dat wil zeggen: het duurde veel langer voor men ook van kinderen de rij- en grafnummers begon te noteren.

De luchtfoto, na toevoeging van de kindervakken (blauw)

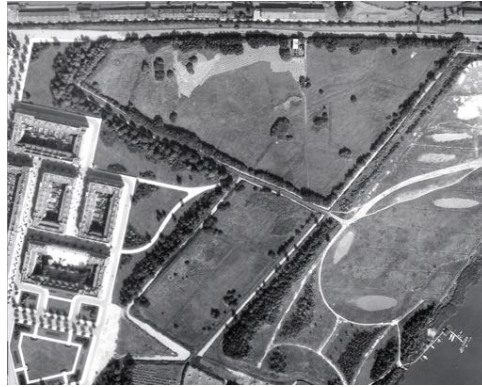
Van de eerste twee kindervakken weten we alleen waar ze lagen (de lege stukken ter weerszijde van het eerste volwassenvak). We kennen zelfs de datum niet waarop het eerste vol was en het tweede in gebruik genomen werd. Van het derde kindervak heb ik enkele stenen kunnen vinden, maar daar staan geen nummers op, dus weten we niet in welke richting de grafnummering liep; de rijnummering bleek wel de achterhalen (vandaar het afwijkende pijltje). Of er ook nog kindergraven lagen aan het uiterste noordeinde van de westelijke helft van het Nieuwe veld (benoorden de naar Diemen verplaatste volwassengraven) is niet na te gaan. Als ze er lagen, zullen ook die naar Diemen zijn overgebracht.

Het begraafregister met kinderen (1884-1934)

Van een deel van de kinderen hebben we naast hun Verloven tot Begraven ook nog gegevens in de vorm van een (onvolledig) begraafregister (vanaf 1884). Uit opmerkingen in dat register blijkt dat het zesde en laatste kindervak discontinu was, wat de indruk die de foto al gaf voor het volwassenvak bevestigt. Er blijkt tevens uit dat de kindersterfte na

de eeuwwisseling flink daalde. Bovendien begon men grote en kleine kinderen op aparte rijen te begraven, wat een veel efficiënter gebruik van de ruimte mogelijk maakte. Een en ander zou kunnen verklaren waarom het laatste kindervak relatief klein is.

Het noordelijke (en oudste) en middelste veld van Zeeburg in 1937 (hier is noord wel boven)

Ten noorden van het 'Nieuwe Veld' lagen en liggen nog twee oudere velden. Van het meest noordelijke (op de foto bovenaan) is het overgrote deel verdwenen. De graven zijn naar Diemen verplaatst. En ook van het middelste veld is een deel weg. Een reconstructie van vakken is voor deze velden vooralsnog onmogelijk. Gegevens over rij- en grafnummers ontbreken vrijwel geheel (op een halve rij uit 1834 na). Op de foto zijn geen echt duidelijke vakken te zien. En grafstenen staan er nauwelijks.

De zo gereconstrueerde 'plattegrond' is uiteraard maar beperkt bruikbaar. We kunnen nu van begravenen op het Nieuwe Veld ongeveer aangeven waar ze zullen liggen, maar een graf echt aanwijzen kunnen we alleen in de zeldzame gevallen waarbij we een grafsteen kennen. Van zeer velen begravenen kennen we vanwege de fragmentarisch bewaard gebleven administratie zelfs de namen niet. Voor de twee oudere velden geldt in zekere zin het omgekeerde: we kunnen geen enkel graf aanwijzen, maar we kennen, althans tot 1811, de namen van vrijwel iedereen die er begraven ligt. Zie voor meer daarover desgewenst mijn [tekst](#) over begraafboeken en verloven tot begraven.